

Nr 175

Av herrarnas **Lothigi**us och **Clarkson**, om utredning angående utformningen av aktievinstbeskattningen.

(Lika lydande med motion nr 148 i Första kammaren)

Gällande rätt

Enligt 35 § 3 mom. kommunalskattelagen gäller att skattepliktig realisationsvinst vid avyttring av aktier och liknande tillgångar, som skattskyldig innehaft minst fem år, beräknas till 10 procent av vad den skattskyldige erhållit för tillgången. Skattepliktig vinst skall dock inte föreligga om det framstår som sannolikt att avyttringen skett utan vinst eller med en vinst som inte överstiger 5 procent av vad den skattskyldige erhållit. Från den schablonmässigt beräknade skattepliktiga realisationsvinsten under ett beskattningsår medges avdrag med 500 kronor. Vid avyttring av aktier eller likartade tillgångar som innehafts kortare tid än fem år beräknas skattepliktig realisationsvinst enligt en fallande skala. Beskattning skall ske även när berörda tillgångar förvärvats genom arv eller gåva eller liknande fång.

Ifrågavarande bestämmelser tillkom vid 1966 års riksdag. I sin proposition i ämnet (nr 90) uttalade departementschefen att den föreslagna beskattningsmetoden kunde behöva överses efter viss tid med ledning av de erfarenheter som då vunnits samt att en erforderlig samordning borde ske när motsvarande regler för fast egendom ändrades. Bevillningsutskottet underströk för sin del starkt nödvändigheten av att de föreslagna beskattningsreglerna bleve föremål för överarbetning och samordning med bl. a. de förslag som vore att vänta från markvärdekommittén. Vidare riktades utskottskritik mot att den i tiden utökade beskattningen av aktievinster enligt en schablonmässig metod för inkomstberäkningen direkt anknutits till dåvarande system med beskattning av den exakt beräknade vinsten efter en fallande skala under den första femårsperioden av innehavet.

Effekter av nuvarande system

Under den korta tid som de nuvarande reglerna för beskattning av vinster vid aktieförsäljningar varit i bruk har det visat sig inte kunna uppfylla kraven på en ändamålsenlig och rättvis beskattning. Genom den vid utskottsbehandlingen påtalade ihopkopplingen av två vitt skilda beskattningsprin-

ciper kan den situationen uppkomma att det är mera fördelaktigt att avyttra aktier före femårsperiodens utgång än efter. Vidare kan på grund av svårigheten att redovisa ett gammalt anskaffningsvärde en beskattning komma att ske trots att det föreligger en förlust. En annan olycklig effekt av schablonregeln är att små vinster procentuellt beskattas hårdare än stora och att den beskattningsbara vinsten vid mindre vinster kan överstiga den realiserade. Hänsyn tas ej heller till om vinsten emanerar från förändringar i penningvärdet och alltså är fiktiv. Ytterligare kan anföras att svårigheterna att beräkna ett korrekt anskaffningsvärde på aktier erhållna genom fond- eller nyemission är av sådan art att den skattskyldige riskerar att vid avyttring av dylika aktier drabbas av för hög skatt liksom att möjligheterna att tillgodogöra sig förlustavdrag är otillräckliga.

Tidigare yrkanden

Vid 1967, 1968 och 1969 års riksdagar har i ett flertal motioner yrkats att en översyn av aktievinstbeskattningen snarast skulle ske med utgångspunkt från att beskattningen bör utformas på grundval av en verklig vinstberäkning. Det har vidare krävts:

A. att vinster beroende på penningvärdeförsämringen skall undantas från beskattning,

B. att investmentbolag och aktiefonder skall helt fritas från aktievinstbeskattning,

C. att beskattning vid försäljning av aktier i fåmansbolag under vissa förutsättningar icke skall ske, samt

D. att en översyn av skattereglerna för aktier, obligationer och vinstandelslån skall ske.

Utredningskrav

Det föreligger enligt vår mening ett starkt behov av en förnyad översyn och omprövning av gällande regler rörande beskattning av vinster vid avyttring av aktier och därmed jämförliga värdepapper. Utredningen bör omfatta de objekt som för närvarande ryms inom 35 § 3 mom. kommunalskattelagen. Dock kan ifrågasättas om inte avgränsningen borde göras något snävare. Vi tänker här på värdepapper av typ preferensaktier med limiterad utdelning. Dessa kan på grund av den vid emissionen fast fixerade avkastningen sägas ligga obligationerna mycket nära. Det tycks sålunda finnas anledning att ompröva huruvida inte avyttring av sådan preferensaktie i beskattningshänseende kunde hänföras till kategorin annan egendom enligt 4 mom. kommunalskattelagen.

Beträffande beskattningsperiodens längd torde skäl icke för närvarande finnas att frångå den nu gällande oändliga beskattningsperioden. Önskvärt vore dock om den period under vilken full beskattning vid avyttring sker

kunde minskas ned jämfört med den tvåårsperiod som nu gäller. Härigenom skulle med all sannolikhet rörligheten på aktiemarknaden öka, vilket får anses vara av stort värde.

Utredningen bör lägga stor vikt vid att övergången mellan full och reducerad beskattning får en sådan utformning att olägenheterna med det nuvarande systemet försvinner. En eventuell avtrappningsgrad, varigenom underlaget för en i tiden obegränsad aktievinstbeskattning successivt reduceras, bör anpassas så att en av skattehänsyn betingad låsning av aktiemarknaden inskränkes till ett minimum.

Vad beträffar beskattningsprincipen bör i likhet med realisationsvinstbeskattning av fastighet gälla att beskattning av vinst vid avyttring av aktie skall ske med utgångspunkt i den verkliga realiserade vinsten. De nuvarande reglerna har klart visat vilka otillfredsställande resultat som kan erhållas ifall någon annan utgångspunkt väljes för beräkning av den beskattningsbara vinsten. En förutsättning är alltså att hänsyn toges till förändringar i penningvärdet. För att kunna göra detta krävs att anskaffningsår och anskaffningsvärde är kända. För transaktioner med aktier som innehafts en kortare tid torde i allmänhet några svårigheter i detta avseende icke föreligga. Då det däremot är fråga om avyttring av aktie som innehafts under en längre tid kan svårigheter uppstå. För att lösa problemen vid långtidsinnehav torde någon form av schablonisering vid beräkning av anskaffningsvärde vara nödvändig. Denna schablonisering kan tänkas bli tillämplig då den skattskyldige icke kan med tillräcklig sannolikhet styrka anskaffningsvärdet eller då något anskaffningsvärde över huvud taget icke finns att tillgå. I syfte att förenkla och lösa problematiken med ett värdesäkrat anskaffningsvärde kan alternativa lösningar tänkas. Antingen upprättas tabeller, dels centralt, dels länsvis över de i allmänna marknaden förekommande aktierna, där ett indexreglerat anskaffningsmedelvärde för ett stort antal år tillbaka i tiden finns upptaget, eller också kan ett visst procentuellt tillägg på ett verkligt eller schablonmässigt beräknat anskaffningsvärde medges i likhet med det som gäller vid avyttring av fastighet. Finnes ej anskaffningsvärde att tillgå, skall den skattskyldige ha möjlighet att, t. ex. i de ovannämnda tabellerna, enkelt få fram schabloniserat anskaffningsvärde för aktien i fråga.

För att möjliggöra upprättandet av tabeller med någon form av schabloniserade anskaffningsvärden krävs att en enkel metod införes för beräkning av anskaffningsvärden för delbevis och teckningsrätter, oavsett fråga är om emission av aktier av oförändrat eller nytt slag. Utredningen bör i detta hänseende känna sig fri att frångå nu gällande föga enhetliga praxis på området.

Det är viktigt att beräkningsgrunderna blir så generösa att beskattning av icke vinstgivande avyttringar helt undviks. Väsentligt är också att reglerna får en enkel och lättfattlig utformning och blir effektiva från kontroll-

synpunkt. Beträffande beskattningens höjd bör utredningen ha fria händer att pröva olika lösningar som kan tänkas främja och vidga intresset för aktieplaceringar. Om möjligt bör beskattningen utformas så att alltför stora olikheter i behållning efter skatt icke uppstår vid avyttring av tillgångar av olika slag men med lika innehavstid och tillväxttakt.

Då det bl. a. av taxeringstekniska skäl kan finnas anledning att undanta mindre vinster från beskattning, bör utredningen höja det nuvarande 500-kronorsavdraget. Utredningen bör även undersöka möjligheterna av att införa någon form av reinvesteringsregel, så att beskattning icke sker av vid aktieförsäljning frigjort kapital i den mån detta åter investeras i aktier inom viss tid.

Mycket stor vikt bör läggas vid bestämmelserna rörande övergången till de nya skattereglerna, så att redan förvärvade aktier icke får en sämre ställning än aktier förvärvade efter ikraftträdandet.

De gällande bestämmelserna rörande förlustavdrag vid försäljning av aktier är mycket restriktiva. De kvarstår från den tid då en innehavstid på mer än fem år fritogs från realisationsvinstbeskattning och fann sin motive-ring i detta förhållande. I och med att beskattningen nu gjorts oändlig saknas anledning att såsom villkor för avdragsrätt sätta förekomsten av en realisationsvinst. Liksom i fråga om andra förvärvskällor bör uppkommen förlust få avdragas från varje föreliggande skattepliktig inkomst. Förlusten bör beräknas efter samma metod som tillämpas för framräknande av realisationsvinst och avdrag medges med så stor procentuell andel som i händelse av vinst skulle ha tagits till beskattning.

Åberopande det anförda hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte företaga en utredning i enlighet med de i motionen angivna riktlinjerna rörande utformningen av beskattningen vid avyttring av aktier och därmed jämförliga värdepapper enligt 35 § 3 mom. kommunalskattelagen.

Stockholm den 21 januari 1970

Carl-Wilh. Lothigius (m)

Rolf Clarkson (m)
